

JULKAISTU NUMEROSSA 1-2/2019
NÄKÖKULMA

Näin teen parhaani: lääkäri ja farmaseutti kertovat, miten edistävät turvallista ja järkevää lääkehoitoa

Ilona Mikkola, Anna Lovén / Kirjoitettu 8.2.2019 / Julkaistu 13.5.2019

©Getty Images/Kubkoo

Lääkäri Ilona Mikkola ja farmaseutti Anna Lovén kertovat, kuinka he lääkärinä ja farmasistina huomioivat työssään lääkehoitoihin liittyviä riskejä ja edistävät järkevää lääkehoitoa.

Yleislääkärinä lääkehoidon kokonaisuutta hallitsemassa

Lääkehoidon kokonaisuuden tiedostaminen on lääkärille potilaan hoidon peruspilari. Valitettavasti lääkityksen hahmottaminen on käytännössä usein haastavaa ja vajavaisesti onnistuessaan uhkaa potilasturvallisuutta.

Kun ryhdyn selvittämään potilaani lääkitystä, lähestyn haastetta kahdesta näkökulmasta: Minkälaiseksi lääkitys on alun alkaen suunniteltu? Entä miten suunniteltu lääkitys käytännössä toteutuu potilaalla kotona?

Ratkaisiko e-resepti lääkitystietojen hallintaongelman?

Osalle lääkäreistä on itsestään selvää, että potilaan ajantasaiset lääkitystiedot selvitetään ja kirjataan jokaiseen käyntitekstiin ja läheteeseen. Ilman ponnisteluja lääkitystietojen ajantasaisuuden tarkistaminen ei kuitenkaan onnistu.

Terveyskeskuksessamme lähetetään potilaalle ajanvarauksen yhteydessä tyhjä lääkelista, johon häntä pyydetään kirjaamaan kaikki käytössä olevat lääkkeet, itsehoitovalmisteet, niiden annosvahvuudet ja annostelu, sekä mahdolliset luontaistuotteet.

Vastaanotolla pystyn verraten nopeasti tarkistamaan täytetystä listasta, pitääkö tietojärjestelmän lääkityslista yhtä potilaan näkemyksen kanssa. Automatisoitua toiminta ei ole. Päivystystilanteissa haaste on suurempi, koska mahdollisuutta ennakkovalmisteluun ei ole.

Reseptin uusiminen ja uuden lääkkeen määrääminen e-reseptillä

Uutta lääketä määrätessäni tietojärjestelmien automaattiset interaktiohälytykset ovat arvokas apu, joskin verraten herkästi laukeava. Tämä aiheuttaa potentiaalisen turtumisen hälytyksiin. Kun uusin lääkemääräyksiä, mahdollisuuteni huomioida hoidon kokonaiskuva on rajoittunut.

Omakannassa lopetettujen lääkkeiden mitätöinti on teknisesti vaikeaa, eikä käytännössä siksi aina toteudu. Potilaan mahdollisesti asettamat kiellot, esimerkiksi PKV-lääkkeiden näkymiselle Omakannan kautta, eivät selkeästi aina näy lääkärille. Näin lääkemääräyksen uusimisprosessi viekin aiempaa enemmän aikaa.

Mitä toivon tulevaisuudelta?

Tulevaisuudelta toivon, että potilaani ajantasainen lääkityslista päivittyy automaattisesti ajanvaraussovellukseen, josta potilas pystyy sen itse tarkastamaan. Vastaanotolla lääkitysdata siirtyy tämän jälkeen nopeasti suoraan tietojärjestelmäni. Tieto lääkitysmuutoksista siirtyy automaattisesti eri hoitoyksiköiden välillä. Ja kun potilas kysyy: ”Eikö se lääkitys näy sieltä koneelta?”, voisin lopulta huoletta vastata: ”Kyllä näkyy!”.

Farmaseutti asiakkaan tukena

Apteekkifarmaseutin tärkein tehtävä on auttaa asiakasta onnistumaan lääkehoidossaan. Väärin käytettynä jokainen lääke on riskilääke, mutta tarpeellisen lääkkeen käyttämättä jättäminenkin tuo ongelmia. Asiakasta täytyy kuunnella ja farmaseutin tulee olla kiinnostunut hänen hyvinvoinnistaan.

Asiakkaat ovat nykyisin hukkaa tietotulvaan, joka on valitettavasti hyvin ristiriitaista. Olen ottanut asiakseni tukea asiakasta lääkärin määräämiin lääkehoitoihin sitoutumisessa ja varsinkin niihin kohdistuvien pelkojen käsittelemisessä.

Lääkkeisiin liittyvien pelkojen hälventäminen on osa onnistunutta hoitoa

Tiedämme, että joskus on hyvin vaikeaa saada asiakas ymmärtämään esimerkiksi kolesterolilääkkeen tarpeellisuus. Sehän on tutkitusti tehokasta eikä kaikille tule haittavaikutuksia. Lempiaiheitani ovat myös seuraavat: kipua pitää hoitaa, verenpaine alenee paremmin useammalla lääkkeellä ja vaihdevuosien hormonikorvaushoito ei yleensä ole vaarallista, vaan parantaa elämän laatua.

Joskus asiakas tuskailee oireidensa kanssa, mutta ei uskalla aloittaa lääkitystä. Syynä on usein puutteellinen informaatio. Myös sillä, miten asiantuntija asian esittää, on suuri merkitys. Viesti on aivan erilainen, kun sanot, että 70 % käyttäjistä ei saa haittavaikutuksia, kuin jos kerrot, että 30 %:lle tulee vatsavaivoja. Haittavaikutuksilla ei pidä koskaan pelotella.

Usein pelkkä kuulluksi tuleminen on jo askel kohti parempaa. Toisinaan kehotankin asiakasta tulemaan myöhemmin kertomaan, miten hoito on sujunut. Vuosia sitten kannustin vakavasta ahdistuksesta kärsinyttä asiakasta rohkeasti aloittamaan lääkärin määräämän pkv-lääkityksen. Sain hänet unohtamaan pelkonsa kolmiolääkettä kohtaan. Hän palasi kiitollisena myöhemmin kertomaan, että oli selvinnyt vaikeasta tilanteesta jäämättä lääkekoukkuun.

Asiakkaat ovat kiinnostuneita lääkityksestään

Lääkitysten arviointipalvelut alkavat olla jo tuttuja, ja on hienoa, että asiakkaat ovat yhä kiinnostuneempia lääkityksestään. Toisinaan asiakkaalle täytyy kuitenkin selvittää, miksi lääkelista pitenee sairauksien määrän kasvaessa. Viestini asiakkaalle onkin, että onneksi on lääkkeitä, joilla hänen sairauksiaan voidaan hoitaa.

Asiakkaan luottamus farmaseutin ammattitaitoon on kaikkein tärkeintä. Niinpä meidän täytyy omalla toiminnallamme osoittaa olevamme asiantunteva osa maamme terveydenhoitoketjua.

Ilona Mikkola

LT, yleislääketieteen erikoislääkäri

Terveyskeskuslääkäri, Rovaniemen terveyskeskus

Anna Lovén

Farmaseutti

Yliopiston Apteekki

LISÄÄ AIHEESTA

Riskilääkkeet – onko niitä?

(https://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2019/1-2_2019/riskilaakkeet-onko-niita-/riskilaakkeet-onko-niita-)

Eläinlääkkeiden haittavaikutuksista ilmoittaminen on tärkeää

(https://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2019/1-2_2019/palstat/elainlaakkeiden-haittavaikutuksista-ilmoittaminen-on-tarkeaa)

Plasmasta turvalliseksi lääkkeeksi

(https://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2019/1-2_2019/palstat/plasmasta-turvalliseksi-laakkeeksi)

Lääkehoidon vaaranpaikat potilasvakuutuksen näkökulmasta

(https://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2019/1-2_2019/riskilaakkeet-onko-niita-/laakehoidon-vaaranpaikat-potilasvakuutuksen-nakokulmasta)